

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

3

1906

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ



BAS. N. GRÉGORIADES

Ε.Υ.Δ της Κ.Τ.Ε.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΛΑΡΝΑΚΙΔΙΟΝ
ΦΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΑΣ ΗΡΩΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΓΩΝΟΣ
ΜΕΤΑ ΤΡΙΩΝ ΠΑΡΕΝΘΕΤΩΝ ΗΙΝΑΚΩΝ

Πρό τινων ἐτῶν ὁ ἐν Graz φίλος συνάδελφος κ. Ἰωσήφ Στρου-
γόφσκις ἀνεκοίνωσέ μοι, ὅτι παρὰ τῷ ἐν Καίρῳ ἐν τῇ Πλατεῖᾳ
τοῦ Μελοδράματος (Place de l'Opéra) Ἀρμενίῳ ἐμπόρῳ ταπή-
των καὶ ῥωποπώλῃ K. Isphenian εὑρηται σὺν τοῖς ἄλλοις λαρ-
νακίδιον ἔχον ἐγγλύπτους παραστάσεις παλληκαρίων. Μοὶ ἀπέ-
στειλε δὲ παρακληθεὶς ὑπ' ἐμοῦ καὶ τὰς φωτογραφίας, ἐξ ὧν
ἔγειναν αἱ ἐνταῦθα παρατιθέμεναι τσιγχογραφίαι.

Τὸ λαρνακίδιον τοῦτο, ὅπερ, ὑπέρογκον ἀξίων τίμημα, ἔχει
ἀκόμη παρ' ἑαυτῷ ὁ πωλητής, εἶδον παρ' αὐτῷ τὸν Φεβρουά-
ριον τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους ἐν Καίρῳ καὶ ἔλαβον παρ' αὐτοῦ τὴν
ἄδειαν τῆς περιγραφῆς καὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν εἰκόνων.

Ἐχει τὸ λαρνακίδιον τοῦτο ὕψος μὲν 39 ἑκατοστῶν τοῦ γαλ-
λικοῦ μέτρου, πλάτος δὲ 26 καὶ μῆκος 43. Εἶνε δὲ κατεσκευα-
σμένον ἐκ ξύλου φέροντος ἐγγλύπτους παραστάσεις. Καὶ ἡ μὲν
ἐτέρα τῶν μακρῶν πλευρῶν (Πίν. Α' Εἰκὼν 1) κοσμεῖται ὑπὸ
τεσσάρων ἀγγέλων, ὧν οἱ μὲν δύο ἐν τῷ μέσῳ βαστάζουσι μέγ'
ἀνθοδοχεῖον, οἱ δὲ δύο κατὰ τὰ κρὰ ἀνέχουσι δέλτους, ἐφ' ὧν
ἔμελλον πιθανῶς νὰ γλυφῶσιν ἰδιαί τινες ἐπιγραφαί. Συμβολί-
ζουσι δὲ πάντως οἱ ἄγγελοι οὗτοι τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελι-
σμοῦ, πρὸς ἣν συμπίπτει ἡ 25 Μαρτίου. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας
μακρᾶς πλευρᾶς (Πίν. Α' Εἰκὼν 2) εἰκονίζονται τρεῖς τῶν
ἡρώων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἥτοι ὁ Κανάρης ἐν τῷ μέσῳ ἐν νεαρᾷ
ἡλικίᾳ καὶ ἐκατέρωθεν αὐτοῦ οἱ ἀδελφοὶ Τομπάζη, ὡς ἡδύνατο
νὰ τεκμηριωθῇ ἐκ τῆς παραβολῆς πρὸς τὰς ἐν τῷ Πίν. Β' ὑπὸ

ἀρ. ὅ καὶ ὁ ἐκτετυπωμένος εἰκόνας τῶν δύο ναυτικῶν ἡρώων τῆς Ὑδρας, εἰλημμένας ἐκ τοῦ Μουσείου τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας. Ἀλλ' οὐχ ἤττον ἠδύνατο νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ὁ ἕτερος τῶν παριστανόμενων πλήν τοῦ Κανάρη, ὁ ἐξ ἀριστερῶν αὐτοῦ, εἶν' ὁ Μιαούλης. Τέλος δ' ἐπὶ τῶν στενῶν πλευρῶν παριστάνονται ὁ Ῥήγας (Πίν. Β' Εἰκὼν 3) καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης (Πίν. Β' Εἰκὼν 4).

Ἡ τέχνη τοῦ περικόσμου λαρνακιδίου εἶν' ἐξαίρετος καὶ αἱ παραστάσεις ἐπέχειργασμέναι μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας· μετὰ περισσῆς δὲ κομψότητος εἶνε γεγλυμμένα τὰ περιβάλλοντα τὰς παραστάσεις ἀνθέμια καὶ τὸ κάλυμμα τοῦ λαρνακιδίου.

Ἀλλὰ πότε καὶ πρὸς τίνα χρῆσιν ἐφιλοτεχνήθη τὸ περίεργον τοῦτο γλυπτὸν ἔργον; Οὐδαμῶς ἀμφιβάλλω, ὅτι εἶνε κατασκευάσμα τῆς καὶ ἄλλως ἀπὸ αἰῶνων ἤδη εὐδοκίμως ἀσκουμένης ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ξυλογλυπτικῆς. Ταύτης ἄριστον δεῖγμα παρέχει ἡ ἐν τῷ Πίν. Γ' τσιγκογραφία, εἰλημμένη ἐκ φωτογραφίας, ἣν κατὰ παράκλησίν μου ἀπέστειλέ μοι πρὸ ἐτῶν ὁ νῦν διευθύνων τὸ Kunsthistorisches Institut τῆς Φλωρεντίας κ. Ἑρρίκος Brockhaus. Ἀποτελεῖ δὲ ἡ ξυλογραφία αὕτη τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ξυλίνου καλύμματος τοῦ ὑπ' ἀρ. 33 κώδικος τῆς ἀγιορειτικῆς μονῆς Διονυσίου, γεγραμμένου τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα. Διαιρεῖται δ' ἡ παράστασις αὕτη εἰς εἴκοσι καὶ τρία διαμερίσματα, ὧν τὰ πέντε, κατέχοντα σταυροειδῶς τὸ μέσον τῆς ὅλης παραστάσεως, εἰκονίζουσιν ἀνὰ δύο ἀντιμέτωπα πρόσωπα περιβαλλόμενα ὑπ' ἀνθεμίων, τὰ δὲ λοιπὰ δεκαοκτὼ σκηνὰς τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἐν δὲ ταῖς ἐκ ξύλου ζώναις ταῖς διαχωρίζουσαι τὰ διάφορα γλυπτὰ διαμερίσματα ἀπ' ἀλλήλων καὶ τῷ περιθέοντι τὸ ὅλον περιθεωρίῳ εὗρηνται ἐγγεγλυμμένοι διάφοροι ἐπιγραφαὶ ἐξηγοῦσαι τὰς παραστάσεις. Καὶ αἱ μὲν γλυφαὶ ἕκασται δὲν ἔχουσι τι τὸ ἰδιαζόντως περίτεχνον, ἀλλὰ τὸ ὅλον, συνεπικουρούσης καὶ τῆς ἐκ τῶν ἐν μέσῳ τῶν γλυφῶν ἐμπεπηγότων κυανῶν λί-

θων ἐντυπώσεως, ἐμποιεῖ τὴν αἴσθησιν καλλιτεχνήματος ἀξίου λόγου.

Τοιοῦτον ἀγιορεϊτικὸν τεγνούργημα ὑπολαμβάνω καὶ τὸ ἐν τῷ ῥωποπωλείῳ τοῦ Καίρου λαρνακίδιον. Εἰς πίστῳσιν δὲ τῆς ἐμῆς εἰκασίας προσεπέρχεται καὶ ἡ ὁμολογία τοῦ κατόχου αὐτοῦ, ὅτι ἠγόρασεν αὐτὸ πρὸ ἐτῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Πόθεν δὲ παρωρμήθη ὁ ἄγνωστος Ἀγιορεΐτης ξυλογλύπτης νὰ φιλοτεχνήσῃ τὸ λαρνακίδιον καὶ πρὸς τίνα σκοπὸν παραμένει ἄγνωστον. Τοῦτο μόνον δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν μετὰ πολλῆς τῆς πιθανότητος, ὅτι τὸ ἔργον ἔγεινε βραχὺν χρόνον μετὰ τὴν ἐπανάστασιν, εἰ μὴ καὶ διαρκούσης αὐτῆς. Ἡ παράστασις τοῦ Κανάρη ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος εἶνε ἀσφαλῆς ἀπόδειξις τοῦ ἐμοῦ ἰσχυρισμοῦ. Ἄν δὲ τὰ τοῦ χρόνου τῆς κατασκευῆς ἔχῳσι πράγματι οὕτως, εὐκόλως δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ Ἀγιορεΐτης μοναχὸς εἰργάσθη κατὰ παραγγελίαν, ὅπως φιλοτεχνήσῃ δῶρον, ἄγνωστον ὑπὸ τίνος καὶ εἰς τίνα προοριζόμενον καὶ πῶς ἔπειτα περιελθὼν εἰς τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ κάτοχον τὸν ἀπεμπολήσαντ' αὐτὸ εἰς τὸν Ισπανίαν. Τὴν δὲ κατὰ παραγγελίαν κατασκευὴν τοῦ περικόμφου λαρνακιδίου φαίνεται μαρτυροῦσα καὶ ἡ κατὰ δυνατὴν προσέγγισιν ὁμοιότης τῶν περιστανομένων, προερχομένη ἐκ τῶν προτύπων, ἅτινα ἔθηκεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ξυλογλύπτου ὁ παραγγεῖλας. Ἀγνοοῦντες δὲ τὸν παραγγεῖλαντα δὲν δυνάμεθα νὰ γινώσκωμεν καὶ τοὺς λόγους, δι' οὓς ἐκ πάντων τῶν ἡρώων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος προεκρίθησαν πρὸς τῷ πρωτομάρτυρι Ῥήγγᾳ τῷ Βελεστινλῇ οἱ περιστανόμενοι ἐπὶ τοῦ λαρνακιδίου.



Εἰκὼν 3.
ΡΗΓΑΣ ΒΕΛΕΣΤΙΝΑΗΣ



Εἰκὼν 4.
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ

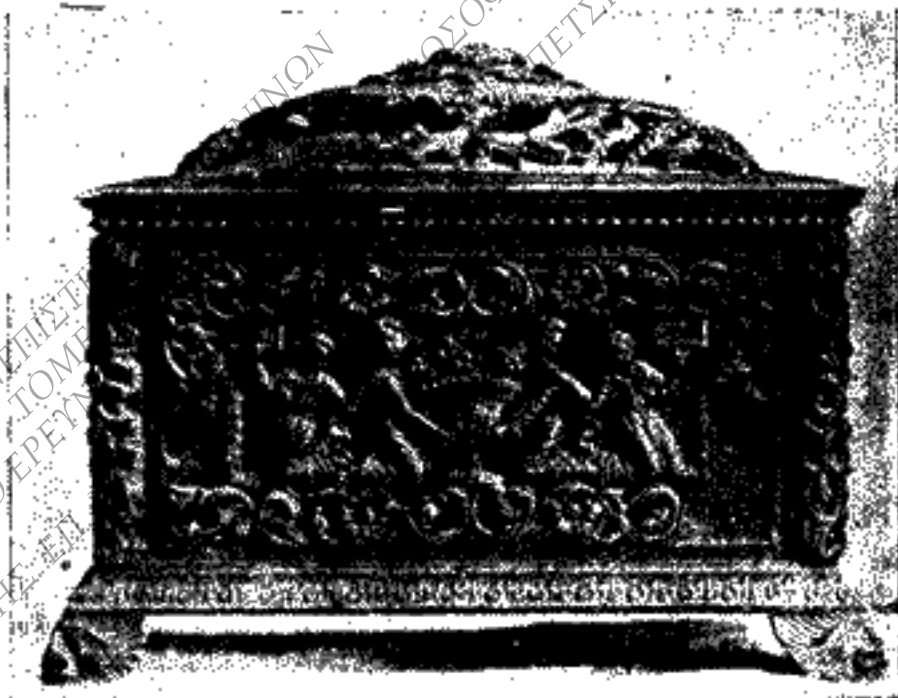


Εἰκὼν 5.



Εἰκὼν 6.

ΛΑΡΝΑΚΙΔΙΟΝ ΕΝ ΚΑΪΡΩ



Εἰκὼν 1.



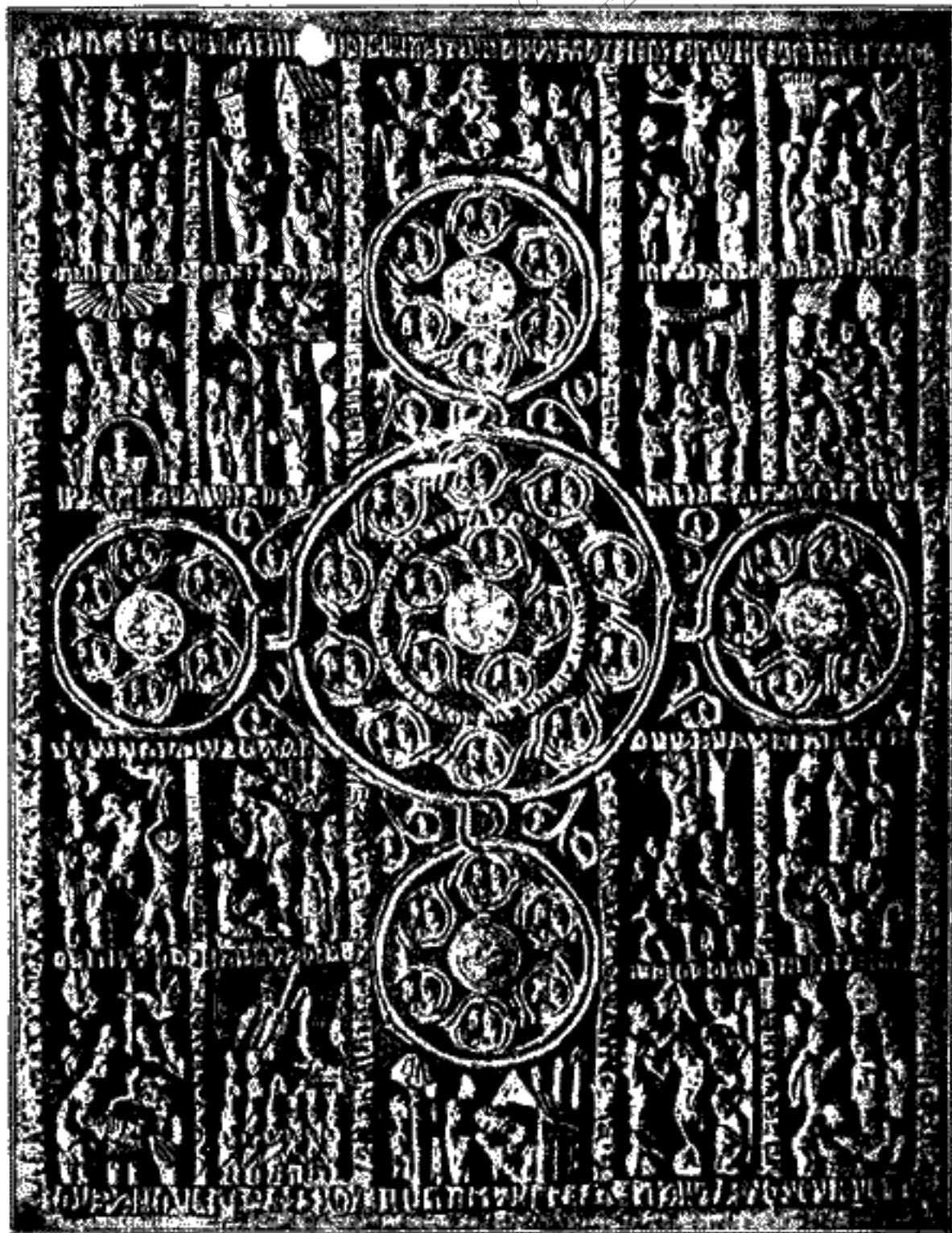
Εἰκὼν 2.

ΕΜΜ. ΤΟΜΠΑΖΗΣ

Κ. ΚΑΝΑΡΗΣ

ΙΑΚ. ΤΟΜΠΑΖΗΣ

Ε.Σ.Δ της Κ.Ε.Τ.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006



ΣΥΛΟΓΑΥΠΤΟΝ ΚΑΛΥΜΜΑ ΤΟΥ ΥΠ' ΑΡ. 33 ΚΩΔΙΚΟΣ ΤΗΣ ΕΝ ΑΓΙΩΙ ΟΡΕΙ
ΜΟΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ